

Predmet C-170/21

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

15. ožujka 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sofijski rajonen sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

15. ožujka 2021.

Podnositelj zahtjeva:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Dužnik u glavnom postupku:

T. I. T.

Predmet glavnog postupka

Zahtjev podnosioca zahtjeva za izdavanje platnog naloga u skladu s člankom 410. Graždanskog procesualnog kodeksa (Zakonik o građanskom postupku, u daljnjem tekstu: GPK) na temelju tražbine prema dužniku u vezi s novčanim iznosima koja se sastoji od glavnice, ugovornih kamata, naknade za kupnju paketa dodatnih usluga i zatezних kamata po osnovi ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog između stranaka.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje članka 6. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima

Članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 6. stavak 1. Direktive 93/13/EEZ tumačiti na način da je sud dužan po službenoj dužnosti ocijeniti nepoštenost ugovorne odredbe u postupcima u kojima dužnik nije stranka do izdavanja platnog naloga i ne primijeniti je u slučaju sumnje u nepoštenost?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo prethodno pitanje: je li nacionalni sud dužan u cijelosti odbiti donošenje sudske odluke kojom se nalaže plaćanje ako se dio potraživanja temelji na nepoštenoj ugovornoj odredbi kojom se određuje iznos tražbine?
3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo prethodno pitanje, a negativnog odgovora na drugo prethodno pitanje: je li nacionalni sud dužan odbiti donošenje sudske odluke kojom se nalaže isplata u odnosu na dio potraživanja koji se temelji na nepoštenoj odredbi?
4. U slučaju potvrdnog odgovora na treće prethodno pitanje: je li sud dužan, i, ako jest, pod kojim uvjetima, po službenoj dužnosti uzeti u obzir posljedice nepoštenosti odredbe ako postoje informacije o plaćanju koje se temelji na njoj na način da, među ostalim, prebije to plaćanje s drugim nepodmirenim dugovima na temelju ugovora?
5. U slučaju potvrdnog odgovora na četvrto prethodno pitanje: je li nacionalni sud vezan uputama višeg suda koje su na temelju nacionalnog prava obvezujuće za niži sud ako se njima ne uzimaju u obzir posljedice nepoštenosti odredbe?

Navedene odredbe prava Unije i sudska praksa

Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima, članak 6. stavak 1.

Predmet C-243/08 Suda Europske unije (vidjeti izreku)

Navedene nacionalne odredbe i sudska praksa

1. Graždanski procesualen kodeks (Zakonik o građanskom postupku, u daljnjem tekstu: GPK)

Članak 278. [Ta se odredba odnosi na žalbe. Sjednice na kojima se o njima raspravlja nisu javne. Odluka o žalbi donesena na sjednici obvezujuća je za niži sud.]

Članak 410. (1) *Podnositelj zahtjeva može zatražiti izdavanje platnog naloga:*

1. za novčane tražbine ili tražbine u vezi sa zamjenjivim stvarima ako je za potraživanje nadležan rajonen sad (općinski sud, Bugarska); [2. radi predaje pokretne stvari]

(2) Zahtjev mora sadržavati zahtjev za izdavanje rješenja o ovrsi te ispunjavati uvjete iz članka 127. stavaka 1. i 3. te članka 128. točaka 1. i 2. [...]

(3) (novo – DV br. 100 iz 2019.) Kada tražbina proizlazi iz potrošačkog ugovora, zahtjevu se prilažu ugovor, ako je sastavljen u pisanom obliku, zajedno sa svim prilogima i izmjenama, kao i eventualni povezani opći uvjeti.

Članak 411. Zahtjev se podnosi rajonen sadu (općinski sud) na čijem području dužnik ima stalnu adresu ili sjedište [rok za ispitivanje mjesne nadležnosti]. Zahtjev protiv potrošača podnosi se sudu na čijem području on ima sadašnju adresu, a ako ona ne postoji, [sudu] na čijem području ima stalnu adresu. [postupanje u slučaju podnošenja nenadležnom sudu].

(2) Sud ispituje zahtjev na pripremnom ročištu te će izdati platni nalog u roku iz stavka 1., osim u sljedećim slučajevima:

1. ako zahtjev ne ispunjava uvjete iz članka 410., a podnositelj zahtjeva ne otkloni nedostatke u roku od tri dana od obavijesti o tome;

2. ako je zahtjev protivan zakonu ili moralu;

3. (novo – DV, br. 100 iz 2019.) ako se tražbina temelji na nepoštenoj odredbi u ugovoru sklopljenim s potrošačem ili ako postoje opravdani razlozi za sumnju u tom pogledu;

4. i 5. [Te odredbe odnose se na slučaj u kojem dužnik nema stalnu adresu u Bugarskoj ili ne obavlja svoju djelatnost na području Bugarske.]

(3) Ako prihvati zahtjev, sud će izdati platni nalog te primjerak dostaviti dužniku.

Članak 413. (1) Platni nalog može se osporavati isključivo u dijelu koji se odnosi na troškove.

(2) Podnositelj zahtjeva može žalbom osporavati odluku kojom je odbijen zahtjev za izdavanje platnog naloga; ne mora se priložiti primjerak radi dostave.

Članak 414. (1) Dužnik može podnijeti pisani prigovor protiv platnog naloga ili određenih njegovih dijelova. [obrazloženje prigovora]

(2) Prigovor se podnosi u roku od mjesec dana od dostave platnog naloga. Taj se rok ne može produljiti.

Članak 415. (1) Sud će u sljedećim slučajevima uputiti podnositelja zahtjeva na mogućnost podnošenja tužbe:

1. ako je prigovor podnesen u roku;
2. [dostava ako se dužnik ne može pronaći];
3. ako je sud odbio zahtjev za izdavanje platnog naloga.

(2) Ako je u slučaju iz stavka 1. točke 2. uputio na mogućnost podnošenja tužbe, sud će naložiti privremenu obustavu ovrhe ako je rješenje o ovrsi izdano u skladu s člankom 418.

(3) Tužba iz stavka 1. točaka 1. i 2. deklaratorna je tužba, a ona iz točke 3. kondemnatorna.

(4) Tužba se podnosi u roku od mjesec dana od dostave obavijesti; [pojednosti o sudskoj pristojbi]

(5) Ako podnositelj zahtjeva ne dostavi dokaze o pravodobnom podnošenju tužbe, sud će u cijelosti ili djelomično poništiti platni nalog i rješenje o ovrsi izdano u skladu s člankom 418.

Članak 416. Ako prigovor nije podnesen u roku [ili ako je povučen ili ako je sud utvrdio tražbinu], platni nalog postat će pravomoćan. [izdavanje rješenja o ovrsi]

Članak 422. (1) Smatra se da je tužba za utvrđenje tražbine podnesena na dan podnošenja zahtjeva za izdavanje platnog naloga ako se poštovao rok iz članka 415. stavka 4.

(2) Podnošenje tužbe na temelju stavka 1. ne dovodi do obustave privremene ovrhe [...].

(3) Ako se tužba odbije pravomoćnom presudom, obustavlja se ovrha [...].

(4) Ako se tužba odbije zbog toga što se tražbina ne može ostvariti, neće se izdati rješenje o protuovrsi.

2. Zakon o zadalženiata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima, u daljnjem tekstu: ZZD)

Članak 76. (1) Tko istoj osobi duguje više istovrsnih činidbi, može odrediti, ako ovrha nije dovoljna za namirenje svih tražbina, koju od njih namiruje. Ako to ne učini, namirit će se tražbina koja mu je najotegotnija. U slučaju više jednako otegotnih tražbina namiruje se ona najstarija, a ako su sve tražbine nastale u isto vrijeme, svaka tražbina namiruje se razmjerno.

(2) Ako ovrha nije dostatna za namirenje kamata, troškova i glavnice, najprije se namiruju troškovi, potom kamate, a posljednje glavnica.

3. Zakon za potrebitelskija kredit (Zakon o potrošačkim kreditima, u daljnjem tekstu: ZPK)

Članak 9. (1) *Ugovor o potrošačkom kreditu ugovor je u kojem vjerovnik odobrava ili obećava odobriti potrošaču kredit u obliku zajma, odgode plaćanja ili slične financijske nagodbe. [iznimke]*

(2) *Ugovorne strane ugovora o potrošačkom kreditu su potrošač i vjerovnik.*

(3) *Potrošač je fizička osoba koja prilikom sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu djeluje izvan okvira svojeg obrta, poslovanja ili profesije.*

(4) *vjerovnik je fizička ili pravna osoba koja odobrava ili obećava odobriti kredit u okviru svojeg obrta, poduzeća ili profesije.*

Članak 10.a (1) *Vjerovnik može od potrošača naplatiti naknade i provizije za dodatne usluge koje su povezane s ugovorom o potrošačkom kreditu.*

(2) *Vjerovnik ne može naplatiti naknade ili provizije za aktivnosti u vezi s isplatom kredita ili upravljanjem njime.*

(3) *Vjerovnik može isključivo jednom naplatiti naknade i/ili provizije za istu aktivnost.*

(4) *Vrsta, iznos i aktivnost za koju se naplaćuju naknade i/ili provizije moraju se jasno i nedvojbeno odrediti u ugovoru o potrošačkom kreditu.*

Članak 19. (1) *Efektivna kamatna stopa kredita predstavlja ukupan tekući i budući trošak kredita za potrošača (kamate, ostali izravni ili neizravni troškovi, provizije, naknade bilo koje vrste, uključujući one koje se plaćaju posrednicima u svrhu sklapanja ugovora), izražene kao godišnji postotak ukupnog iznosa odobrenog kredita.*

(2) *[izračun efektivne kamatne stope]*

(3) *[Sljedeći troškovi ne uključuju se u izračun efektivne kamatne stope: 1. troškovi koje potrošač mora snositi u slučaju neispunjenja obveza koje ima na temelju ugovora o potrošačkom kreditu; drugi troškovi, osim kupovne cijene robe ili usluga koju potrošač duguje; 3. troškovi vođenja računa u vezi s ugovorom o potrošačkom kreditu, troškovi uporabe sredstva plaćanja kojim se omogućuju transakcije u vezi s isplatom ili otplatom kredita i slično.]*

(4) *Efektivna kamatna stopa može biti najviše pet puta veća od stope zakonskih zateznih kamata u levima ili stranoj valuti koja je utvrđena odlukom Vijeća ministara Republike Bugarske.*

(5) *Ugovorne odredbe kojima se prekoračuje ono što propisano stavkom 4. smatraju se ništetnima.*

(6) *Iznosi plaćanja na temelju ugovora koji sadržavaju odredbe proglašene ništetnima u skladu sa stavkom 5., a kojima se prekoračuje prag iz stavka 4., uračunavaju se u sljedeća plaćanja po osnovi kredita.*

Članak 20. (1) *Prava koja potrošači imaju na temelju ovog zakona ne mogu se ograničiti. Ništav je svaki sporazum kojim se unaprijed isključuju ili ograničavaju prava potrošača.*

(2) *Ništavo je odricanje od prava koja potrošači imaju na temelju ovog zakona.*

(3) [nedopuštenost isključenja pravne zaštite koja se potrošaču pruža na temelju ovog zakona ili pravnog poretka druge države članice Europske unije ako je ugovor izravno povezan s državnim područjem Republike Bugarske ili onim druge države članice ili više njih]

Članak 21. (1) *Ništetna je svaka odredba u ugovoru o potrošačkom kreditu čiji je cilj ili učinak izbjegavanje zahtjevâ iz ovog zakona.*

(2) *Ništetna je svaka odredba u ugovoru o potrošačkom kreditu s fiksnom kamatnom stopom kojom se određuje veća naknada štete vjerovniku od one predviđene u članku 32. stavku 4.*

Članak 22. [ostali slučajevi ništetnosti]

Članak 23. *Ako se ugovor o potrošačkom kreditu proglasi ništavim, potrošač otplaćuje samo neto iznos kredita i ne duguje kamate ni druge troškove u vezi s kreditom.*

Članak 24. *Odredbe članaka 143. do 148. Zakona o zaštiti potrošača primjenjuju se i na ugovore o potrošačkim kreditima.*

4. Zakon za zaštita na potrošitelite (Zakon o zaštiti potrošača, u daljnjem tekstu: ZZP)

Članak 143. (na snazi do 23. prosinca 2019.) *Nepoštena odredba u ugovoru sklopljenim s potrošačem svaki je sporazum koji u suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri na štetu potrošača prouzroči znatnu neravnotežu u pravima i obvezama trgovca i potrošača proizašlih iz ugovora na način da se:*

1. [ograničava odgovornosti trgovca u slučaju smrti ili povrede potrošača koji su posljedica postupka ili propusta trgovca]

2. *isključuju ili ograničavaju zakonska prava potrošača u odnosu na trgovca ili druge osobe u slučaju potpunog ili djelomičnog neizvršenja ili neprimjerenog izvršenja, uključujući mogućnost prijeloja međusobnih tražbina;*

3. *pružanje usluga trgovca ovisi isključivo o njegovoj volji;*

4. [isključivo trgovcu, ali ne i potrošaču, omogućuje pravo zadržavanja u slučaju nesklapanja ili neizvršenja ugovora];

5. *potrošaču koji propusti ispuniti svoju obvezu nalaže nerazmjerno velik iznos naknade štete ili ugovorne kazne;*

6. *trgovcu omogućuje da se na temelju svoje diskrecijske ocjene oslobodi svojih obveza, dok se isto pravo ne omogućuje i potrošaču, te da zadrži iznose koji su mu plaćeni za još neizvršene usluge ako raskine ugovor;*

7. *trgovcu omogućuje da raskine ugovor sklopljen na neodređeno vrijeme bez primjerenog otkaznog roka, osim u slučaju kada za to postoje ozbiljni razlozi;*

8. *određuje nerazumno kratak rok za prešutan pristanak potrošača na produljenje ugovora, ako se on tomu ne usprotivi;*

8.a *predviđa da se ugovor na određeno vrijeme automatski produljuje ako potrošač ne izjavi da ga želi raskinuti te se određuje rok za tu izjavu potrošača koji je neopravdano udaljen od datuma isteka ugovora;*

9. *potrošaču nameću obveze s kojima se nije mogao upoznati prije sklapanja ugovora;*

10. *[trgovcu omogućuje da jednostrano izmijeni ugovorne odredbe bez valjanog razloga predviđenog ugovorom];*

11. *[trgovcu omogućuje da jednostrano izmijeni svojstva proizvoda bez valjanog razloga];*

12. *[predviđa određivanje cijene robe u vrijeme isporuke ili omogućuje trgovcu da ju poveća, bez prava potrošača da u tom slučaju može raskinuti ugovor];*

13. *[trgovcu daje isključivo pravo na tumačenje ugovornih odredbi];*

14. *predviđa da potrošač mora ispuniti svoje obveze iako trgovac ne ispuni svoje;*

15. *trgovcu omogućuje da bez pristanka potrošača prenese svoja prava i obveze iz ugovora ako to može dovesti do smanjenja jamstava za potrošača;*

16. *[potrošaču otežava ili onemogućuje pokretanje postupka pred sudom ili poduzimanje drugih sredstava za rješavanje sporova, nezakonito ograničavaju dokazi koji mu stoje na raspolaganju ili nameće tereta dokazivanja];*

17. *[ograničava odgovornost trgovca za obveze koje su preuzeli njegovi zastupnici];*

18. *potrošaču ne omogućuje da procijeni ekonomske posljedice sklapanja ugovora;*

19. *određuju slični uvjeti.*

Članak 143. *(u verziji iz 2019. izmijenjenoj točkom 100.) (1) Nepoštena odredba u ugovoru sklopljenim s potrošačem jest sporazum na štetu potrošača koji u*

suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri prouzroči znatnu neravnotežu u pravima i obvezama trgovca i potrošača proizašlih iz ugovora.

(2) *Nepoštena je odredba kojom se:*

1. [[tekst istovjetan članku 143. točki 1. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
2. [tekst istovjetan članku 143. točki 2. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
3. [tekst istovjetan članku 143. točki 3. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
4. [tekst istovjetan članku 143. točki 4. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
5. [tekst istovjetan članku 143. točki 5. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
6. [tekst istovjetan članku 143. točki 6. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
7. [tekst istovjetan članku 143. točki 7. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
8. [tekst istovjetan članku 143. točki 8. prije izmjene, vidjeti prethodno navedeno];
9. [predviđa da se ugovor na određeno vrijeme automatski produljuje ako potrošač ne izjavi da ga želi raskinuti];
10. [prijašnja točka 9., vidjeti prethodno navedeno];
11. [prijašnja točka 10., vidjeti prethodno navedeno];
12. [prijašnja točka 11., vidjeti prethodno navedeno];
13. [prijašnja točka 12., vidjeti prethodno navedeno];
14. [prijašnja točka 13., vidjeti prethodno navedeno];
15. [prijašnja točka 14., vidjeti prethodno navedeno];
16. [prijašnja točka 15., vidjeti prethodno navedeno];
17. [prijašnja točka 16., vidjeti prethodno navedeno];
18. [prijašnja točka 17., vidjeti prethodno navedeno];

19. [prijašnja točka 18., vidjeti prethodno navedeno];

20. [prijašnja točka 19., vidjeti prethodno navedeno].

Članak 144. (1) [Članak 143. stavak 2. točka 7. ne primjenjuje se kada pružatelj financijskih usluga pridržuje pravo jednostranog raskida ugovora sklopljenog na neodređeno vrijeme bez obavijesti, ako za to postoji valjani razlog.]

(2) [Članak 143. stavak 2. točka 11. ne primjenjuje se na odredbe kojima: 1. pružatelj financijskih usluga pridržava pravo izmjene kamatne stope koju plaća potrošač ili se ona plaća njemu ili iznosa ostalih troškova za financijske usluge u opravdanim slučajevima bez prethodne najave; 2. pružatelj financijskih usluga pridržava pravo jednostrane izmjene odredbi ugovora sklopljenog na neodređeno vrijeme.]

(3) [Članak 143. stavak 2. točke 7., 11. i 13. ne primjenjuje se na: 1. transakcije prenosivih vrijednosnih papira, financijskih instrumenata i ostalih proizvoda ili usluga kod kojih je cijena povezana s fluktuacijom burzovnih kotacija ili indeksa ili stopama na financijskom tržištu; 2. ugovore o kupovini ili prodaji strane valute.]

(4) [Članak 143. stavak 2. točka 13. ne primjenjuje se na klauzule o indeksaciji cijena]

Članak 145. (1) *Nepoštenost ugovorne odredbe u ugovoru sklopljenom s potrošačem ocjenjuje se uzimajući u obzir prirodu robe ili usluga na koje se ugovor odnosi u vrijeme kada je ugovor sklopljen, sve popratne okolnosti sklapanja ugovora i sve ostale odredbe tog ugovora ili nekog drugog ugovora o kojem on ovisi.*

(2) *Ocjena jesu li neke odredbe nepoštena ne odnosi se na definiciju glavnog predmeta ugovora ni na primjerenost cijene i naknade, na jednoj strani, i isporučene usluge i robu, na drugoj, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene.*

Članak 146. (1) *Nepoštena odredbe ugovora su ništetne, osim ako se o njima nije pojedinačno pregovaralo.*

(2) *do (4) [odredbe kojima se utvrđuju uvjeti pod kojima se o ugovornim odredbama nije pojedinačno pregovaralo i način na koji se ta okolnost dokazuje]*

(5) *Postojanje nepoštenih odredbi u potrošačkom ugovoru ne čini ga ništetnim ako ugovor može postojati i bez tih odredbi.*

Članak 147. (1) *Odredbe ugovora koje se nude potrošačima moraju biti sročene jasno i nedvosmisleno.*

(2) *Ako postoji sumnja u pogledu značenja određene odredbe, prednost ima tumačenje koje je najpovoljnije za potrošača.*

[...]

Članak 147.a (1) *U slučaju sklapanja ugovora s potrošačem uvršteni opći uvjeti obvezuju potrošača isključivo ako su mu stavljeni na raspolaganje i ako je na njih pristao.*

(2) *Pristanak potrošača na opće uvjete potvrđuje se potpisom.*

(3) *do (5) [odredbe kojima se uređuje dokaz o dostavi potpisanog primjerka općih uvjeta trgovca potrošaču i njegov pristanak na njih]*

Članak 147.b (1) *Trgovac je dužan obavijestiti potrošača o svakoj izmjeni općih uvjeta uvrštenih u ugovor u roku od sedam dana od izmjene telefonskog broja, adrese elektroničke pošte ili adrese za korespondenciju koje je naveo potrošač.*

(2) *do (5) [druge radnje stranaka prilikom izmjene općih uvjeta]*

Članak 148. (1) *Komisija za zaštitu potrošača:*

1. *do 4. [ovlasti Komisije za zaštitu potrošača u slučaju nepoštenih odredaba u unaprijed formuliranim standardnim ugovorima]*

(2) *do (4) [ovlasti Komisije za zaštitu potrošača u slučaju nepoštenih odredaba u unaprijed formuliranim standardnim ugovorima]*

5. Presuda o tumačenju br. 4 OSGTK-a (Zajednički odbor građanskih i trgovačkih odjela) Varhovenog kasacionenog sada (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska) od 18. lipnja 2014., t. 2.b. *Navedeni sud presudio je kako slijedi : „U skladu s izričitom odredbom članka 410. stavka 1. GPK-a, zahtjev mora udovoljavati zahtjevima iz članka 127. stavka 1. GPK-a, tj. mora sadržavati očitovanja o okolnostima na kojima se temelji tražbina. Točno određenje tražbine s obzirom na temelj i iznos pretpostavka je u tom smislu pravilnosti zahtjeva kao osnove za izdavanje platnog naloga. Ako u zahtjevu nije dovoljno određena njegov pravni temelj, mora ga se odbiti; sud koji je nadležan za platni nalog ne može utvrditi pravni temelj na temelju isprava priloženih zahtjevu. Kao obrazloženje se navodi da sud u okviru postupka izdavanja platnog naloga u skladu s člankom 410. GPK-a ne izvodi dokaze (cilj postupka nije utvrđivanje tražbine kao takve, nego samo ispitati je li ona sporna) i da, slijedom toga, prilozi zahtjevu ne omogućuju donošenje zaključaka o postojanju tražbine ili njezinu pravnom temelju. Međutim, u slučaju iz članka 417. GPK-a, u kojem sud odlučuje na temelju isprave koju je podnio podnositelj zahtjeva, dopušteno je utvrđivanje pravnog temelja i predmeta tražbine koja proizlazi iz te isprave jer se ona obvezno prilaže u skladu sa zakonskim uređenjem zahtjeva, na temelju kojeg se izdaje rješenje o ovrsi, pri čemu je uvjet njegova donošenja postojanje ovršivog prava koje se dokazuje upravo tom ispravom.”*

6. Odluke Sofijskoga gradskog sada (Gradski sud u Sofiji, Bugarska, u daljnjem tekstu: SGS) koje se ne mogu pobijati, u usporedivim slučajevima: rješenje [od] 30. lipnja 2020., rješenje od 27. studenoga 2020. i druga rješenja. Navedeni sud je u okviru žalbenog postupka koji je pokrenulo društvo „Profi Kredit Bulgaria” EOOD protiv odbijanja zahtjeva za izdavanje platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a na temelju tražbina koja proizlaze iz ugovora o potrošačkom kreditu koji sadržava odredbu o „naknadi za kupnju paketa dodatnih usluga” utvrdio ništetnost ugovorne odredbe na temelju članka 10.a stavka 2. i članka 19. stavka 4. ZKP-a. SGS je također presudio da se uređenje iz članka 76. stavka 2. ZZD-a primjenjuje na iznose koje je dužnik platio radi, među ostalim, namirenja tražbina koje su ništetne zbog nepoštenosti ugovornih odredbi.

Kratak prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Postupak se temelji na zahtjevu društva Profi Kredit Bulgaria EOOD, osnovanog u skladu s bugarskim pravom (u daljnjem tekstu: Profi Kredit), od 21. listopada 2020. za izdavanje platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a protiv dužnika T. I. T.-a, bugarskog državljanina, u pogledu ukupnog iznosa od 5218,69 leva (BGN) (otprilike 2609 eura), koji se sastoji od glavnice u iznosu od 2035,34 BGN, ugovornih kamata za razdoblje od 11. srpnja do 11. kolovoza 2020. u iznosu od 1160,46 BGN, naknade za kupnju paketa dodatnih usluga u iznosu od 1765,61 BGN, zateznih kamata za razdoblje od 12. travnja 2018. do 11. kolovoza 2020. u iznosu od 212,17 BGN te zateznih kamata za razdoblje od 11. kolovoza do 19. listopada 2020. u iznosu od 45,11 BGN.
- 2 Profi Kredit je u svojem zahtjevu naveo da utužene tražbine proizlaze iz ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenom među strankama 29. prosinca 2017., koji je priložen zahtjevu. Ističe da je dužnik platio 11 otplatnih obroka povrata i da je došao u zakašnjenje. Napominje da je prijevremeno dospijeće kredita proglašeno 11. kolovoza 2020., o čemu je potrošač obaviješten.
- 3 Navedeni sud je odlukom od 9. studenoga 2020. ocijenio, uzimajući u obzir svoju obvezu, koja proizlazi iz članka 411. stavka 2. točke 3. GPK-a, i dužnost uvedenu sudskom praksom Suda da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost ugovorne odredbe ako u tu svrhu raspolaže potrebnim činjeničnim elementima (C-147/16 i C-243/08), da je prema ispravama podnesenima u predmetu vjerojatno da su ugovorne odredbe o paketu dodatnih usluga nepoštene. Utvrdio je da je ugovorni odnos između stranaka u konkretnom slučaju bio ugovor o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 9. stavkom 1. ZPK-a, zbog čega se primjenjuju odredbe ZPK-a odnosno ZZP-a. Što se tiče merituma, navedeni sud presudio je da paket dodatnih usluga, koji je ugovoren u točki V. ugovora i koji je bio predmet zasebnog sporazuma, [...] podrazumijeva plaćanje naknade u iznosu od 2292,48 BGN, pri čemu usluge koje se trebaju pružiti za tu cijenu nisu taksativno navedene, kao što se to propisuje obvezujućim odredbama ZPK-a. Usto, utvrdio je da, suprotno onomu što se predviđa člankom 10.a stavkom 4. ZPK-a, cijene usluga nisu pojedinačno navedene, ni u navedenom sporazumu. Osim toga, ocijenio je da se

naknada plaća radi predostrožnosti, to jest, po osnovi „moguće isporuke” usluga, neovisno o tome je li se koristilo jednom od usluga tijekom trajanja ugovora. Naime, utvrdio je da se u preambuli tog sporazuma pojašnjava da pravo na naknadu za pružanje navedenih dodatnih usluga nastaje potpisom, pri čemu ono postoji u pogledu cjelokupnog iznosa naknade, čak i ako se ne koristi nijednom od usluga. Navedeni sud je zaključio da je dužnik u skladu s priloženim otplatnim planom morao 36 mjeseci plaćati ono čime se nije koristio. Sud koji je uputio zahtjev navodi presudu Suda od 16. srpnja 2020. u predmetu C-686/19, u odnosu na pojam „ukupni troškovi kredita za potrošača” iz članka 3. točke (g) Direktive 2008/48/EG. Navedeni sud smatra da je vjerojatno nepošten predmetni sporazum na štetu potrošača u smislu članka 143. ZZP-a, primjenjivom u konkretnom slučaju, [koji] prouzroči znatnu neravnotežu u pravima i obvezama trgovca i potrošača, zbog čega se zahtjev mora odbiti u dijelu koji se odnosi na naknadu za kupnju paketa dodatnih usluga u iznosu od 1765,61 BGN.

- 4 Nadalje, uzimajući u obzir navod podnositelja zahtjeva da je dužnik izvršio jedanaest plaćanja i potraživane iznose, taj je sud zaključio da je dužnik ukupno platio iznos od 1988,69 BGN, čime se u skladu s redoslijedom iz članka 76. stavka 2. ZZD-a namiruju zatezne kamate, a potom glavnica. Na temelju iznosa koji se potražuju u predmetnom zahtjevu valja prema njegovu mišljenju utvrditi da su iznosi koji proizlaze iz paketa dodatnih usluga također uračunani u utužene tražbine iako su se trebali uračunati u sljedeće obroke. Slijedom toga, smatrao je da su se tim plaćanjima otplatile u skladu s člankom 76. stavkom 2. ZZD-a 16 cjelokupnih obroka i dio 17. obroka (dospio 11. lipnja 2019.) te 17 cjelokupnih obroka što se tiče kamata. Zaključio je da su se tako namirile kamate u iznosu od 1206,06 BGN i glavnica u iznosu od 782,63 BGN, zbog čega i dalje postoji glavnica u iznosu od 1617,37 BGN i kamate u iznosu od 609,9 BGN. Što se tiče zateznih kamata koje se potražuju za razdoblje od 12. travnja 2018. do 19. listopada 2020. (u ukupnom iznosu od 257,28 BGN), navedeni sud je odlučio da su one osnovane u odnosu na razdoblje od 11. lipnja 2019. (s obzirom na uračunavanje plaćanja na temelju članka 76. stavka 2. ZZD-a u sljedeće rate) do 19. listopada 2020.; sud je utvrdio da u skladu s člankom 162. GPK-a te kamate iznose 204,53 BGN; smatrao je da valja odbiti zahtjev u pogledu razlike između potraživanog iznosa od 257,28 BGN i tog iznosa (odnosno 52,75 BGN). Zbog toga je navedeni sud na temelju članka 411. stavka 2. točke 3. GPK-a djelomično odbio zahtjev za izdavanje platnog naloga koji je Profi Kredit podnio 21. listopada 2020.
- 5 Platnim nalogom od 9. studenoga 2020. Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji, Bugarska, u daljnjem tekstu: SRS) je na nejavnom pripremnom ročištu održanom tog datuma utvrdio da su uvjeti za prihvaćanje predmetnog zahtjeva ispunjeni i na temelju članka 411. stavka 3. GPK-a te je odlučio sljedeće: dužnik je dužan vjerovniku, društvu Profi Kredit, platiti iznos od 1617,37 BGN, koji se sastoji od glavnice po osnovi ugovora o potrošačkom kreditu od 29. prosinca 2017., uvećane za zakonske kamate od 21. listopada 2020. do namirenja tražbine, zatezne kamate u iznosu od 609,90 BGN za razdoblje od 11. srpnja 2019. do 11. kolovoza 2020., zatezne kamate u iznosu zakonske kamate od 204,53 BGN za

razdoblje od 11. lipnja 2019. do 19. listopada 2020. te troškove postupka za sudske pristojbe u iznosu od 48,63 BGN i pravno savjetovanje u iznosu od 23,30 BGN.

- 6 Podnositelj zahtjeva Profi Kredit podnio je SGS-u žalbu protiv SRS-ove odluke od 9. studenoga 2020. Rješenjem od 16. veljače 2021. taj je sud odlučio da je prvostupanjski sud morao odbiti zahtjev za izdavanje platnog naloga na temelju članka 411. stavka 2. točke 3. GPK-a ako se zahtjev temelji na nepoštenoj odredbi u ugovoru sklopljenim s potrošačem ili ako postoje opravdani razlozi za sumnju u tom pogledu. Žalbeni sud je smatrao da nije osnovan prigovor žalitelja da prvostupanjski sud nije ovlašten ispitivati valjanosti ugovornih odredbi jer sud može po službenoj dužnosti i bez prigovora dužnika utvrditi suprotnost ugovornih odredbi sa zakonom ili moralom; ta njegova dužnost proizlazi prema njegovu mišljenju iz članka 411. stavka 2. točke 2. GPK-a. Drugi argument temelji se na sudskoj praksi Suda prema kojoj je na nacionalnom sudu da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost ugovornih odredbi koje ulaze u područje primjene Direktive 93/13 i time ispravi tu nepoštenost. Što se tiče merituma, žalbeni sud je smatrao da postoji nepoštena odredba u ugovoru o potrošačkom kreditu kojom se obvezuje potrošač da vjerovniku plati naknadu za pružanje dodatnih usluga.
- 7 Nadalje, žalbeni sud je presudio da je žalba u preostalom dijelu osnovana jer je prvostupanjski sud bio dužan izdati platni nalog na temelju članka 410. ZGP-a ako su ispunjeni uvjeti predviđeni GPK-om [nabrajanje uvjeta]. Istaknuo je da su iznimke uređene člankom 411. stavkom 2. točkama 1. do 5. GPK-a. Napomenuo je da cilj postupka nije utvrđivanje tražbine kao takve, nego samo ispitati je li ona sporna. Zbog toga je zaključio da ispitivanje postojanja utuženih tražbina nije u nadležnosti prvostupanjskog suda. To pitanje treba prema njegovu mišljenju razjasniti u okviru postupka povodom vjerovnikove tužbe u skladu s člankom 422. GPK-a ako dužnik ostvari svoje pravo na prigovor na temelju članka 414. Žalbeni sud je presudio da je nepravilna odluka prvostupanjskog suda o odbijanju dijela potraživanih glavnice na temelju ugovora o potrošačkom kreditu i zateznih kamata zbog ništetnosti ugovorne odredbe koja se odnosi na paket dodatnih usluga te plaćanja koja je izvršio dužnik i koja su se uračunala u skladu s člankom 76. stavkom 2. ZZD-a jer se njome prekoračuju njegove nadzorne ovlasti [prilikom] izdavanja platnog naloga. Smatrao je da su zahtjevi za plaćanje glavnice i kamata dovoljno određeni s obzirom na njihov temelj i iznos te su, ako nisu ispunjeni uvjeti iz članka 411. stavka 2. točaka 1. do 3. GPK-a, ispunjeni uvjeti za izdavanje platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a. Napomenuo je da se postojanje obveze plaćanja u cijelosti ocjenjuje u okviru eventualne naknadne deklaratorne tužbe na temelju članka 422. GPK-a. [ponovno navođenje iznosa]
- 8 Zbog tih je razloga SGS potvrdio odluku SRS-a od 9. studenoga 2020. u dijelu u kojem je odbijen zahtjev društva Profi Kredit u pogledu iznosa od 1765,61 BGN, koji se sastoji od naknade za paket dodatnih usluga. U preostalom dijelu je ukinuo odluku i odlučio kako slijedi: „Valja izdati *platni nalog na temelju članka 410. GPK-a u korist društva Profi Kredit Bulgaria protiv dužnika u pogledu iznosa od 417,97 BGN (razlika između ukupnog potraživanog iznosa glavnice od 2035,34*

BGN po osnovi ugovora o potrošačkom kreditu od 29. prosinca 2020. i već dosuđenog iznosa od 1617,37 BGN), iznosa od 550,56 BGN (razlika između ukupnog potraživanog iznosa zatezних kamata za razdoblje od 11. srpnja 2019. do 11. kolovoza 2020. od 1160,46 BGN i već dosuđenog iznosa od 609,90 BGN) i iznosa od 52,75 BGN (razlika između ukupnog potraživanog iznosa zatezних kamata za razdoblje od 12. travnja 2018. do 19. listopada 2020. od 257,28 BGN i već dosuđenog iznosa od 204,53 BGN za razdoblje od 11. lipnja 2019. do 19. listopada 2020.), uvećanog za zakonske kamate na glavnici od 21. listopada 2020. do potpune isplate te dodatne troškove u iznosu od 96,38 BGN za plaćene sudske pristojbe i naknadu pravnog savjetnika". Tim rješenjem, koje se ne može pobijati, žalbeni sud je vratio SRS-u predmet na ponovno odlučivanje s uputom da izda platni nalog u skladu s navedenim rješenjem.

Bitni argumenti stranaka u glavnom postupku

- 9 Podnositelj zahtjeva traži izdavanje platnog naloga na temelju novčane tražbine po osnovi ugovora o potrošačkom kreditu. Budući da se postupak izdavanja platnog naloga vodi jednostrano do izdavanja platnog naloga, ne mora se očitovati dužnik, koji je potrošač. Obrazloženja sudova koji su odlučivali o ovom predmetu djelomično se razlikuju, najprije, u pogledu opsega zaštite potrošača i, konkretnije, u pogledu načina na koji sud mora ispuniti svoju obvezu da ne primijeni posljedice nepoštenih odredbi.

Kratak prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 10 Iz činjeničnog stanja u ovom predmetu proizlazi da postoji zahtjev za izdavanje platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a. Taj se postupak u skladu s nacionalnim pravom vodi jednostrano do donošenja odluke. Podneseni zahtjev odnosi se na izdavanje platnog naloga (sudska odluka kojom sud nalaže dužniku da podmiri tražbine podnositelja zahtjeva koje su utvrđene sudskom odlukom) na temelju tražbina koje proizlaze iz ugovora o potrošačkom kreditu. Svi sudovi koji su nadležni u ovom predmetu iznijeli su opravdane razloge za sumnju u to da su se dijelovi potraživanja temeljili na nepoštenim odredbama kojima se uvećava vrijednost tražbina po osnovi kredita. Dužnik (potrošač) je prema navodima podnositelja zahtjeva izvršio određena plaćanja, koja su se upotrijebila, među ostalim, za namirenje tražbina koje proizlaze iz nepoštenih odredbi.
- 11 Ako bi se, kao što je to SGS smatrao u drugim odlukama, plaćanja na temelju nepoštenih odredbi uračunala u neplaćene sastavnice ugovora o kreditu (glavnica i kamate) u skladu s člankom 19. stavkom 6. ZPK-a, to jest ako bi se po službenoj dužnosti morao izvršiti prijeboj u slučaju da se ugovorna odredba na temelju koje je potrošač izvršio plaćanje ocijeni nepoštenom, u slučaju izdavanja sudskog naloga za plaćanje ne bi bilo potrebno da potrošač podnese prigovor u skladu s člankom 414. GPK-a odnosno da se provede postupak povodom tužbe u kojem on može ostvariti svoje pravo na prijeboj. Sud koji je uputio zahtjev navodi u tom pogledu točke 1. i 2. izreke presude Suda Europske unije u predmetu C-243/08.

- 12 Sud koji je uputio zahtjev smatra bitnim utvrditi mora li nacionalni sud, ako u postupku u kojem ne sudjeluje potrošač sumnja u nepoštenost ugovorne odredbe i ako u tom pogledu postoje potrebne pravne i činjenične osnove, odbiti izdavanje platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a **u cijelosti ili djelomično** s obzirom na konkretnu ugovornu odredbu uzimajući **po službenoj dužnosti u obzir posljedice** nepoštenosti odredbe ako postoje informacije o plaćanjima koja se temelje na njoj te je li sud vezan uputama višeg suda koji, iako ugovornu odredbu ocjenjuje nepoštenom, nalaže izdavanje platnog naloga na temelju članka 410. GPK-a, čime u biti ne uzima u obzir dio posljedica nepoštenosti odredbe. Potonje je povezano s osiguranjem djelotvorne pravne zaštite potrošača s obzirom na to da se nacionalnim pravom dopušta prijeboj tražbina isključivo u slučaju ostvarivanja subjektivnog prava, i to isključivo iznimno u skladu s člankom 19. stavkom 6. ZPK-a. Stoga, ako se člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13/EEZ sud obvezuje da u postupcima u kojima ne sudjeluje dužnik po službenoj dužnosti ne primjeni u odnosu na potrošača ugovornu odredbu zbog sumnje u nepoštenost, ali ne i u potpunosti, nego isključivo djelomično odbije donošenje sudske odluke kojom se nalaže plaćanje, mora li sud u tom slučaju, ako postoje informacije o plaćanju potrošača na temelju nepoštenosti odredbe, po službenoj dužnosti uzeti u obzir posljedice nepoštenosti odredbe, pri čemu je na temelju nacionalnog prava dopušteno na odgovarajući način primijeniti članak 19. stavak 6. ZPK-a u vezi s člankom 76. stavkom 2. ZZD-a, što je i učinjeno u sličnim prethodno navedenim predmetima?
- 13 Interes za podnošenje zahtjeva za tumačenje postoji, s obzirom na to da dosadašnja sudska praksa Suda Europske unije ne daje odgovore na konkretno postavljena pitanja. Iz postojeće i navedene sudske prakse Suda ne proizlazi jasno jesu li navedenim tumačenjem obuhvaćena ta pitanja. Sud koji je uputio zahtjev smatra da zbog tih razloga potrebno je od Suda zatražiti da odluči o prethodnim pitanjima navedenima u ovom zahtjevu i na temelju članka 267. stavka 2. UFEU-a prekinuti glavni postupak.